

Одрживост и осигурање

<https://doi.org/10.18485/aida.2022.23.ch4>

Примљен: 30. 1. 2022.

Прихваћен: 20. 2. 2022.

Стручни рад

Апстракт

Одрживост и осигурање имају сличну основну филозофију. Дуден дефинише одрживост као: „Принцип према којем се не може потрошити више него што се може поново узгајати, регенерисати или поново учинити доступним у будућности.” Супротно томе, осигурање треба да покрије (осигурани) финансијски губитак који је настао из скупа његових актуарски утврђених резерви за губитке и никако не би требало да награђује надосигурање већим исплатама штета које служе за богаћење. Другим речима, одрживост је увек била суштински фактор у осигурању како у погледу основног принципа колективног преузимања ризика, тако и управљања имовином. Осигуравачи морају размишљати дугорочно, често међу генерацијама. Корона и климатска криза подстакле су тренд ка одрживим мерама предострожности последњих година.

Кључне речи: шумарство, закон великих бројева, инвестиције, стратегија одрживости, реосигурање

1. Шумарски корени „одрживости”

Термин „одрживост” изворно потиче из шумарства и изводи се по публикацији Ханса Карла фон Карловица из 1713. године, у којој је писао о „одрживом коришћењу” шума. Херман Фридрих фон Гехаузен је преузео тај термин 1732. У поменутој публикацији газдовање шумом се описује кроз уклањање дрвећа само онолико колико може поново да израсте, тако да шума никада није потпуно посечена, већ се увек може сама обновити (Grober, 2013, 46).

Термин је коначно преведен на енглески као „одрживи принос” и нашао се у међународној науци о шумама. У ширем смислу „стања глобалне равнотеже”, појам „одрживог” се први пут појављује на истакнутом месту у извештају „Границе раста” Римском клубу.¹ „Истражујемо модел коришћења који представља светски систем који је: 1. одржив без изненадног и неконтролисаног колапса (...)”²

Придев „одржив” се нашао у документу Светског савета цркава 1974. године, који је користио израз „праведно и одрживо друштво” када је дефинисао нови

* Европска академија наука и уметности, Салцбург, Аустрија. Имејл: wolfgang.rohrbach.g@gmail.com.

¹ Превод из енглеско-немачког речника LEO, доступно на: <https://dict.leo.org/english-deutsch>, 28. 1. 2022.

² Club of Rome, *Wikipedia*, доступно на: <https://de.m.wikipedia.org/wiki>, 20. 1. 2022. Римски клуб је удружење стручњака из различитих дисциплина и основано је 1968. године.

друштвено-етички модел. Коначно, израз „одржив” се 1980. може наћи у Светској стратегији очувања, смерници за глобално очување природе која је развијена под покровитељством генералног секретара Уједињених нација.³

Међутим, до 1987. године изрази „одржив” и „одрживост” још нису били чврсто успостављени у енглеском језику. Речник *PONS* садржи само употребу речи „одржив” како се користи у шумарству. Повратак коренима шумарства догодио се тек када се у Немачкој тражио израз за „одрживост” у потрази за одговарајућим преводом речи „одржив” и „одрживост.”⁴

2. Новији аспекти појма „одрживост”

Термин „одрживост” има сложену и вишеструку концептуалну историју. Реч „одрживост” долази од глагола „следити” што значи „трајати или остати дуго времена.” Данас се могу разликовати три главна значења:

1. изворно значење „дуготрајнији ефекат”,
2. посебан научно-шумарски значај „шумарског принципа према којем се не може посећи више дрвета него што може поново да израсте у сваком случају”, и
3. Модерно, свеобухватно значење у смислу „принципа према којем се не може више конзумирати него што се може поново узгајати (или) регенерисати (и) поново учинити доступним у будућности.”⁵

Именица „одрживост” у смислу динамичке равнотеже појавила се у публикацији немачког правника Јохана Филипа Франка из 1789. године у Систему пољопривредне политике. Први пут га је у наслову употребио 1832. немачки шумар Емил Андре за своју књигу „Најједноставнији метод шумарства који обезбеђује највећи принос и одрживост” објављену у Прагу (Frank, 1789, 363).

Према једном речничком запису из 1910. године, одрживост је превод латинске речи *perpetuitas* и представља константан и непрекидан, као и непрекидан, ефикасан и наглашен, или једноставно успех или ефективност нечега. Пре 1860. године, израз је одређиван као именица која још није лексички забележена, у правописном речнику први пут 1915. (али је придев „одржив” био другачији); до 1980-их означавала је „постојаност” у свакодневном језику и није се користила за термин са политичким значењем. На пример, реч „одржив” појављује се у *Meuers Konversations-Lexikon* из 1905. године у реченици „Да би се обезбедило одрживо грејање просторија, котлови топловодног грејања морају имати релативно велики садржај”, а даље у изјави да шума већ има одрживи облик шумарства (Meuers, 1909).

3. Данашња употреба

У данашњој употреби језика конкуришу следеће различите концепције:

³ Nachhaltigkeit (Begriffsklärung), Wikimedia-Begriffsklärungsseite, 20. 1. 2022.

⁴ PONS – Deutsch-Englisch, доступно на: <https://de.pons.com>, 21. 1. 2022.

⁵ Nachhaltige Wirtschaft und Umweltschutz, BDI, доступно на: <https://bdi.eu>, 29. 1. 2022.

1. Свакодневно схватање да се нешто може или треба наставити, постојати, имати ефекта или дуго трајати након што је изграђено, започето и / или покренуто;

2. Различити политички ставови који мењају ово основно схватање трајности у складу са ставом различитих интересних група. Ова експанзија је првобитно била резултат дебате о глобалној политици заштите животне средине од Другог светског рата, посебно са дефиницијама Светске комисије за животну средину и развој (Брундтландова комисија) коју су формирале Уједињене нације 1983. године, Римског клуба или Комисије Бундестага „Енкуете.“ Они су, по правилу, проширивали појам далеко изван првобитног значења функције система. Након што су еколошке теорије постале опште прихваћене, термин „одрживост“ је коришћен за велики број концепата и производа са јасним економским интересима, због чега у очима неких тај израз сада има помало „сумњиву репутацију“.⁶

3. Од 2009. године, термин „пријатељски према унуцима“ појавиће се као синоним за одрживост. Од 2010. и све више од 2014. године, такође се користи у политици изван зеленог спектра, као и у стратегији одрживости савезне владе. Немачка стратегија одрживости у новом издању за 2016. је на челу са слоганом „Пут у будућност погодну за унуке.“ Синоним служи као симбол изразито одрживог света у коме наше економије не смањују могућности за будуће генерације.

3. 1. Наука о одрживости

Енглеска наука о одрживости је академска дисциплина уведена 2001. године која се бави теоријом, истраживањем и спровођењем одрживости, одрживог развоја и стратегија одрживости на локалном, регионалном, националном и глобалном нивоу и у областима праксе (управљање корпоративном одрживошћу, образовање, итд.)⁷.

4. Осигурање – проживљена одрживост

У јесен 2021. године, председник аустријског Удружења осигурања је у часопису *Versicherungsrundschau* изјавио: „Велика предност нашег пословног модела је у томе што је одрживост увек била суштински фактор у пословању осигурања. Веома смо упознати са овом темом јер размишљамо веома дуго и када улажемо и када преузимамо ризике, јер основни принцип колективног преузимања ризика захтева веома дугорочну оријентацију, често кроз већи број генерација“ (Lasshofer, 2021, 3).

⁶ Was heißt Nachhaltigkeit? - Nachhaltig die Umwelt schützen, доступно на: <https://www.sustainability-yes.ch/>, 30. 1. 2022.

⁷ Доступно на: <https://de.m.wikipedia.org>, 2. 1. 2022.

4. 1. Увек важи Закон великих бројева

Класично осигурање је дете просветитељства. Већ крајем 17. века признато је да случајности нису увек „Божја воља судбине”, већ да посматрано у дужем временском периоду често показују мерљиве правилности. Ови налази су ослободили осигурање од ауре чистог коцкања.

Ово је заузврат омогућило обрачун доприноса и премија у традиционалном осигурању. Најважнија реченица из тог времена је: „Ако се случајни експеримент увек изводи под истим условима, онда се релативна учесталост настанка одређеног догађаја приближава теоријској вероватноћи за настанак догађаја.”

Швајцарски математичар и физичар Јакоб Бернули (1655–1705) формулисао је ову „златну реченицу” (*theorema aureum*) у једној од својих дела. У овом контексту се говори о емпиријском закону великих бројева. На пример, ако погледате бацање коцкице, за коју је познато да има шест страна (са једним до шест тачкица), вероватноћа да ће се десити шест је $1/6$ према правилима израчунавања вероватноће. Ипак, може се десити да се у 36 бацања 6 не појави шест пута, већ само три пута. Са 6000 бацања, број убачених шестица се већ приближава $1/6$ свих бацања.

Емпиријски закон великих бројева каже да што се коцка чешће баца, то је релативна пропорција бацања која резултирају шестицом ближа теоријској вредности од $1/6$. Ова апроксимација се може илустровати у било ком тренутку помоћу симулације.

Тим више изненађује предлог Европске агенција за надзор осигурања и поензијских фондова за „премијум одмор” или отплату премија због повољног искуства са штетама. Ако би се овај предлог прихватио, суштински камен темељац пословања осигурања био би масовно ослабљен, а то је изједначавање ризика током времена. Коришћење изједначавања ризика током времена је од суштинског значаја за политику ризика осигуравача. Огромне флукуације се могу компензовати само надокнађивањем периодичних прецењивања и потцењивања (Eltner, 2020, 7).

4. 2. Стална прилагођавања стратегије одрживости

Док су прилагођене варијанте одрживости хитна тема за будућност за многе индустрије на пример, у вези са климатском кризом, ми се бавимо апсолутно актуелном темом у осигурању о чему сведоче све веће исплате штета за природне катастрофе. Међутим, индустрија осигурања такође може дати важан допринос својим капиталним улагањима како би утрла пут ка климатској неутралности.

Извршни директор друштва за осигурање *Zürich Österreich*, Андреа Штурмер, детаљно је прокоментарисао: „Можемо да направимо детаљне анализе и имамо серију података која сеже деценијама уназад. Имамо софистициране моделе за израчунавање вероватноће ризика. Такође можемо квантификовати економски утицај природних катастрофа и екстремних временских прилика на привредна друштва и физичка лица са релативном тачношћу и израчунати сценарије.

Међутим, као индустрија, своје знање можемо користити и у смислу наше друштвене одговорности у дијалогу са владама, како бисмо заједно обликовали бољи свет” (Strait, 2021, 12).

Генерални секретар аустријских друштава за осигурање истиче још један аспект одрживости у сектору осигурања: „Нарочито у временима кризе, основна идеја сектора осигурања – заштита од ризика добија огроман значај. Принцип осигурања је увек комбиновао две основне људске потребе. Потреба за безбедношћу и произашла потреба за независношћу. Принцип колективног осигурања, осигурања од оних ризика који би превазишли могућности појединца, до сада се није променио” (Audenhove, 2019, 3).

У овом контексту, помиње се „надоградња” / часопис за знање и даље образовање Дунавског универзитета Кремс, који је читав број посветио теми „Остати здрав, ФОКУС НА ПРЕВЕНЦИЈУ И ЗДРАВЉЕ.”⁸

То баца светло на нагли пораст броја можданих удара, срчаног удара или васкуларних болести, као и на деменцију као резултат промене начина живота и навика у исхрани. Када би се само одељења за бенефиције осигуравача бавила трансфером болничких рачуна и накнада за лекаре, све мање резерве за губитке би могле озбиљно да оптерете стабилност, а тиме и одрживу структуру индустрије. Уместо тога, осигуравачи морају да стварају подстицаје за здравље промоције и превенције за своје клијенте, јер то значи да се скупе терапеутске мере могу обуздати. Можда ће то подстаћи на „учествовање“ многе људе код којих је обавеза државе на карантин и превентивне мере током корона кризе само изазвала отпор.

То баца светло на нагли пораст броја можданих удара, срчаног удара или васкуларних болести, као и на деменцију као резултат промене начина живота и навика у исхрани. Када би се само одељења за процену и ликвидацију штета осигуравача бавила плаћањем болничких рачуна и накнада за лекаре, све мање резерве за штете би могле озбиљно да оптерете стабилност, а тиме и одрживу структуру индустрије. Уместо тога, осигуравачи морају да стварају подстицаје за здравље и промовишу превенцију за своје клијенте, јер то значи да се скупе терапеутске мере могу контролисати. Можда ће то подстаћи многе људе да „учествују” у испуњавању својих обавеза у вези са карантином и превентивних мера током кризе са вирусом Ковид-19 које је прописала држава, а које су само изазвале отпор.

5. Прекретнице одрживости у историји осигурања

Са развојем и експанзијом надзора осигурања од 19. века, „прекретнице одрживости” су сагледане или успостављене у средњој Европи. Надзор осигурања је државни надзор друштава за осигурање. Данас је он део Управе за финансијско тржиште. У неким државама постоје посебна овлашћења за овај задатак, која су често надлежан и за надзор пензионих фондова. У другим државама постоји

⁸ Die upgrade, Ausgabe 3/2019.

специјални финансијски надзорни орган који је одговоран за све области финансијског тржишта, што такође обухвата укључује осигурање и реосигурање.

5. 1. Пример из историје

Први аустријски орган за надзор осигурања основан је 1880. године. У то време, под царем Францом Јозефом, у Министарству унутрашњих послова је основан „Биро осигурања” (*Assecuranz-Bureau*) због све већег неповерења становништва и политичара према растућој индустрији осигурања. Задаци су у оснивачким актима опредељени на следећи начин: „Државни надзор друштава за осигурање мора се генерално проширити на прецизно поштовање законских и статутарних одредби, као и на оне околности које одређују способност испуњавања будућих обавеза институције у сваком тренутку. Државни надзор стога посебно контролише исправан обрачун премијских резерви, правилно улагање капитала, као и тачан, потпун и јасан приказ свих финансијских чињеница и финансијских околности у финансијским извештајима и коментарима...”⁹

5. 2. Два важна контролна алата

5. 2. 1. Календарне инвестиције

Инвестиционом делатношћу осигуравач мора да обезбеди трајну способност испуњења уговора о осигурању кроз врсту, обим и квалитет имовине. За послове осигуравача постављају се трајно високи захтеви. Да би обезбедили да се уговори о осигурању могу испунити, осигуравачи морају издвојити довољна капитална улагања ради покрића гарантоване имовине.¹⁰

Посебни прописи примењују се на гарантну имовину коју надгледа такозвани повереник. Они имају за циљ да осигураницима пруже додатну сигурност у погледу испуњења њихових уговора о осигурању.

Од увођења пуне „Солвентности II” 1. јануара 2016. године, постојали су различити прописи за капитална улагања осигуравача. Компаније које потпадају под правила „Солвентност II” морају инвестирати свој капитал по принципу предузетничке опрезности, за шта постоје бројни квалитативни захтеви. Да би то урадиле, ове компаније морају израдити сопствени интерни инвестициони каталог, који замењује Правилник о улагањима и обезбеђује сигурност, квалитет, ликвидност и исплативост целокупног капиталног улагања. Законски текстови садрже и обимне прописе о управљању ризицима.¹¹

---

⁹ Finanzmarktaufsichtsbehörde, *Wikipedia*, доступно на: <https://de.m.wikipedia.org>, 26. 1. 2022.

¹⁰ Kapitalanlagen, *Gabler Versicherungslexikon*, доступно на: <https://www.versicherungsmagazin.de>, 30. 1. 2022.

¹¹ Solvency II - FMA Österreich, доступно на: <https://www.fma.gv.at>, 30. 1. 2022. Темељна реформа Закона о надзору осигурања ступила је на снагу 1. јануара 2016. године увођењем „Солвентности II”.

5. 2. 2. Реосигурање

Реосигурање (који се назива и осигурање или цесија) је пренос ризика са осигуравајућег друштва на друштво за реосигурање. Омогућава примарним осигуравачима да смање ризик преузимања.¹² Поједностављено, ово се назива осигурање осигуравајућег друштва. Реосигурање штити примарни биланс стања осигурања, служи као замена капитала и смањује утицај великих губитака на резултат и солвентност осигуравајућих друштава. Супротно је примарно осигурање. Ако друштва за реосигурање купују реосигурање за своје потребе, онда се то назива ретроцесијом.

6. Закључак

Надовезујући се на прошло искуство, индустрија осигурања може креирати своје будуће сценарије. Оваквим приступом се такође остварује одрживост, јер је још древни кинески филозоф Конфучије рекао: „Реци ми своју прошлост и ја ћу протумачити твоју будућност.”

Превео са немачког језика:

проф. др Слободан Јовановић

Prof. dr Wolfgang Rohrbach

European Academy of Sciences and Art, Salzburg, Austria

Sustainability and Insurance

Professional paper

Summary

Sustainability and insurance have a similar basic philosophy. Duden defines sustainability as: “The principle that no more can be spent than can be re-grown, regenerated or made available again in the future.” Conversely, insurance should cover (insure) financial loss arising from a set of its actuarial loss reserves and should in no way reward overinsurance with higher claims for enrichment. In other words, sustainability has always been an essential factor in insurance, both in terms of the basic principle of collective risk-taking and asset management. Insurers need to think long-term, often between generations. The Covid-19 and the climate crisis have spurred a trend towards sustainable precautions in recent years.

---

¹² Rückversicherung, *Gabler Versicherungsllexikon*, доступно на: <https://www.versicherungsmagazin.de>, 29. 1. 2022.

Key words: forestry, large numbers law, investments, sustainability strategy, reinsurance

ЛИТЕРАТУРА (REFERENCES)

- Audenhove, Louis Norman. (2019). „Die Versicherungswirtschaft: Stabilität in der Krise”, *Versicherungsrundschau, ZS f. d. Versicherungswesen*, Juli/August 2020, 3.
- Eltner, Christian. (2020). „Versicherung – ein langfristiger Risikoausgleich”, *Versicherungsrundschau* Juli/August 2020, 7.
- Finanzmarktaufsichtsbehörde, *Wikipedia*, доступно на: <https://de.m.wikipedia.org>, 26. 1. 2022.
- Frank Phillip, Johann. (1789). System der landwirtschaftlichen Polizei besonders in Hinsicht auf Deutschland nach dem besten Verordnungen Vorschlägen und Anstalten: Erster Theil. Leipzig.
- Grober, Ulrich (2013). „Urtexte – Carlowitz und die Quellen unseres Nachhaltigkeitsbegriffs” *Natur und Landschaft*, Heft 2, S. 46.
- Laschofer, Robert. (2021). „Vorbild und Treiber für Nachhaltigkeit”, *Versicherungsrundschau, Zeitschrift für das Versicherungswesen*, 9:21, September 2021, 3.
- Kapitalanlagen, *Gabler Versicherungslexikon*, доступно на: <https://www.versicherungsmagazin.de>, 30. 1. 2022.
- Meyers. (1909). *Meyers Großes Konversations-Lexikon*. 6. Auflage. Leipzig / Wien: Bibliographisches Institut, (zeno.org[abgerufen am 29. August 2019] Lexikoneintrag „André“.
- Solvency II - FMA Österreich, доступно на: <https://www.fma.gv.at>, 30. 1. 2022. Rückversicherung, *Gabler Versicherungslexikon*, доступно на: <https://www.versicherungsmagazin.de>, 29. 1. 2022.
- Strait, Dagmar. (2021). „Wir setzen Meilensteine beim Thema Nachhaltigkeit”, Interview mit Andrea Stürmer, *Versicherungsrundschau*, September 2021, 12 ff.